

شناسایی فرصت‌ها و محدودیت‌های توسعه پایدار محله‌ای (نمونه موردی محله یک شهر چناران)

مسعود داوری نژاد مقدم^{۱*}، سحر رحمانی^۲

۱- دکتری برنامه‌ریزی شهری، عضو هیأت علمی دانشگاه بینالود مشهد، drdavari@yahoo.com
۲- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری دانشگاه بینالود مشهد، rahmani_sh18@yahoo.com

چکیده

در چند دهه اخیر، با تغییرات شگرف در شیوه زندگی، در ساختار محلات نیز تغییرات اساسی ایجاد شده است. امروزه با مطرح شدن بحث توسعه پایدار و به دنبال تحولات در بافت‌های شهری دوران معاصر، نقش و جایگاه محله‌های شهری و توجه به محلات شهری پایدار از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار شده است. از آن جا که دستیابی به شهری پایدار در گرو توسعه پایدار محلات شهری است، بایستی به بحث پایدار ساختن این محدوده‌ها و ارتقای کیفیت زندگی توجه بیشتری صورت گیرد. چرا که نقاط قوت یا ضعف آن‌ها در ابعاد مختلف می‌تواند کل شهر و کارایی آن را تحت تأثیر قرار دهد. به نظر می‌رسد دگرگونی در عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی در محله‌ها، اثرات منفی قابل توجهی بر کارایی آنها در پاسخگویی به نیازهای ساکنین داشته است. با مطرح شدن دیدگاه توسعه محله‌ای پایدار به عنوان دیدگاهی که حل مشکلات کنونی شهرها و زندگی شهری را در گرو بازگشت به مفهوم محله می‌داند، می‌توان با استفاده از نیروهای توانمند درون‌زا و سرمایه‌های اجتماعی موجود در آن به حل مشکلات موجود پرداخت. بدین منظور در پژوهش حاضر، سعی شده از دیدگاه توسعه پایدار به شناسایی محدودیت‌ها و امکانات محله یک (قلعه پایین) شهر چناران که یکی از محلات قدیمی شهر می‌باشد پرداخته شود. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و پس از ارزیابی و بررسی‌های صورت گرفته، به ارائه استراتژی‌ها و آلت‌رناتیوهای ممکن پرداخته شده است.

واژه‌های کلیدی: پایداری، توسعه پایدار، محله، مسکونی، محله پایدار

۱- مقدمه

پیرو تحولات در بافت‌های شهری دوران معاصر و جایگزین شدن بافت‌های شهری جدید به جای محیط‌های شهری قدیم، نقش و جایگاه محله‌های شهری از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار شده است. روند شکل‌گیری محله‌های قدیمی که در طول دوره‌ای طولانی شکل گرفته بودند، به گونه‌ای بوده که در پاسخگویی به نیازهای فردی و اجتماعی ساکنین از کارایی لازم برخوردار باشند. اما در چند دهه اخیر، با تغییرات شگرف در شیوه زندگی، در ساختار محلات نیز تغییرات اساسی ایجاد شده است. (معصومی، ۱۳۹۰: ۱۵) به نظر می‌رسد دگرگونی در عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی شهرها به طور عام، و در محله‌ها به طور خاص، اثرات منفی قابل توجهی بر کارایی آن‌ها در پاسخگویی به نیازهای ساکنین داشته است (عزیزی، ۱۳۸۵: ۳۶).

در این میان با فراگیر شدن بحث توسعه پایدار، توجه به محلات شهری پایدار نیز شکل گرفت. از آن جا که محلات شهری، مصرف‌کننده انرژی زیادی است لازم است به بحث پایدار ساختن این محدوده‌ها توجه بیشتری صورت گیرد. چرا که محلات